

Economische Agenda 2017-2018

Gemeente Waterland

Inhoud

Inhoud.....	1
1. Inleiding	4
1.1. Aanleiding	4
1.2 Proces.....	4
2 Algemene economische trends en ontwikkelingen landelijk gebied.....	5
2.1 Algemene trends	5
2.2 Vertaling naar context gemeente Waterland.....	5
3 De Waterlandse economie in vogelvlucht.....	7
3.1 Werkgelegenheid	7
3.2 Sterke punten en kansen	8
3.3 Zwakke punten en bedreigingen	9
3.4 Sterkte / Zwakte analyse gemeente Waterland	11
4 Blik vooruit – Behoud en versterking.....	12
4.1 Het DNA van de gemeente Waterland	12
4.2 Waterland: Behoud en versterking van Ondernemend Waterland.....	13
5 Speerpunten.....	15
5.1 Verbeteren ondernemersklimaat	15
5.2 Verbreden gemeentelijke dienstverlening aan ondernemers.....	19
5.3 Versterken visie detailhandel.....	22
5.4 Vergroten van de mogelijkheden voor MVO.....	26
Bijlagen	28
Bijlage 1 – Regionale kaders.....	28
Bijlage 2 – Gesprekspartners.....	32
Bijlage 3 – Verslag brainstormavond ondernemers 7 maart 2017	33
Bijlage 4 – Aanbevelingen (midden-) langetermijn.....	37
Bijlage 5 – Resultaten KSO 2016 gemeente Waterland.....	39

Voorwoord

Voor u ligt de economische agenda 2017-2018 van de gemeente Waterland. Deze agenda is opgesteld in het eerste kwartaal van 2017.

Het uitgangspunt van de agenda is om door middel van speerpunten en concrete acties een focus te leggen in het economisch beleid van 2017-2018.

Als wethouder van Economische Zaken wil ik de ondernemers en vertegenwoordigers van de ondernemers in de gemeente Waterland hartelijk bedanken voor hun bijdrage.

Jean van der Hoeven

Wethouder economische zaken gemeente Waterland

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In het collegeprogramma 2014-2018 “Samen aan de slag voor een mooi Waterland” is de ontwikkeling van een economische agenda aangekondigd. De agenda moet antwoord geven op de vraag hoe de gemeente Waterland economisch vitaal kan blijven en op welke manier het beleid hieraan kan bijdragen.¹ Economische vitaliteit – in andere woorden ruimte voor ondernemerschap – draagt niet alleen bij aan de welvaart en het welzijn van de inwoners van Waterland, maar is ook van grote waarde voor het welzijn en de leefbaarheid van de gemeente in zijn geheel. Het college van B&W wenst daarom het ondernemersklimaat in de gemeente te behouden en te versterken. Het creëren van ruimte voor ondernemers staat dan ook centraal in deze economische agenda.

In de eerste instantie wordt aandacht besteed aan het huidige economische klimaat van de gemeente Waterland. De sterke en zwakke punten van het ondernemersklimaat van de gemeente zijn in kaart gebracht op basis van literatuuronderzoek en de ervaringen van ondernemers. Vanuit deze analyse is gekeken wat ondernemers in de gemeente Waterland nodig hebben om hun huidige economische positie te versterken. Aan de hand van deze bevindingen zijn vervolgens vier speerpunten en concrete acties geformuleerd. De nadruk hierbij ligt op activiteiten waarbij de gemeente een sturende of faciliterende rol heeft. Echter; een goed ondernemersklimaat vraagt naast inzet van de gemeente ook om inzet van de ondernemers. Enkel door samen te werken kunnen positieve economische ontwikkelingen in gang worden gezet.

1.2 Proces

De economische agenda is gedurende de eerste maanden van 2017 opgesteld. Begin maart is de conceptversie in een interne projectgroep besproken en eind maart 2017 is de agenda behandeld in het college van B&W en na besluitvorming ter informatie doorgestuurd naar de raad.

In de realisatie is rekening gehouden met de inbreng van ondernemers en vertegenwoordigers van ondernemers in de gemeente Waterland. Naast individuele gesprekken met ondernemers is op 7 maart 2017 een brainstormavond georganiseerd voor alle ondernemers in de gemeente. Om een groot bereik onder ondernemers te realiseren zijn de uitnodigingen hiervoor verspreid via verschillende sociale en gedrukte media. De suggesties die naar voren kwamen gedurende de gesprekken en de brainstormavond zijn vervolgens voor zover mogelijk verwerkt in de voorliggende agenda.

¹ Coalitieakkoord “Samen aan de slag voor een mooi Waterland” 2014-2018, 2014

2 Algemene economische trends en ontwikkelingen landelijk gebied

2.1 Algemene trends

Het landelijk gebied van Nederland is evenals het stedelijk gebied onderhevig aan veranderingen. In “ruimte voor de toekomst van het platteland” wordt onderscheid gemaakt tussen vijf algemene trends die zich voordoen en naar verwachting in de komende jaren zullen voortzetten.²

1. Het platteland wordt steeds meer een multifunctionele leef-en werkomgeving;
2. Schaalvergroting van (agrarische)bedrijven en voorzieningen én kleinschalige en lokale initiatieven van burgers en bedrijven nemen toe;
3. Technologische innovatie kan juist op het platteland de bedrijvigheid en de leefbaarheid vergroten;
4. De kwaliteit van de leefomgeving van het landelijk gebied staat onder druk;
5. Initiatieven van burgers en bedrijven brengen oplossingen voor lokale problemen, maar niet zonder de betrokkenheid van gemeenten.

2.2 Vertaling naar context gemeente Waterland

De algemene trends in het landelijk gebied zullen hun uitwerking hebben op de economische ontwikkeling in gemeenten gevestigd in landelijk gebied. In de volgende alinea's worden drie economische trends besproken, afgeleid van de voorgaande algemene trends, die in meer of mindere mate van toepassing zijn op de gemeente Waterland.

Diversificatie en schaalvergroting in de agrarische sector

In het landelijk gebied is de agrarische sector als economische motor niet meer dominant. In toenemende mate engageren agrarische bedrijven in nevenactiviteiten gericht op bijvoorbeeld toerisme, recreatie of educatie. Daarnaast wordt in geval van het vertrek van agrarische bedrijven, de leegstand opgevuld door de transformatie van bedrijf- naar woningfuncties. Ondanks dat het aantal agrarische bedrijven relatief afneemt, neemt de grote van de nog actieve agrarische bedrijven primair gericht op agrarische productie toe.³ Ook in de gemeente Waterland is een trend zichtbaar van stoppers enerzijds en groeiers anderzijds, al is de schaalvergroting van agrarische bedrijven in Waterland beperkt. Desalniettemin is de agrarische sector nog altijd een belangrijke sector voor het behoud van het buitengebied van de gemeente.

Digitalisering en de toekomst van de detailhandel

Mensen kopen steeds meer food en non-food producten digitaal (via internet) in plaats van fysiek (in de winkel). De toename van de verkoop via internet heeft in de Randstad provincies, waaronder Noord-Holland,

² Ruimte voor toekomst van het landelijk gebied, Alterra mei 2015

³ Samen de regionale economie stimuleren: de 'onderkoepelende' rol van gemeenten, VNG, 2016

voornamelijk consequenties voor de fysieke detailhandel gericht op non food producten.⁴ Negatieve gevolgen van de groeiende verkoop via internet zijn het faillissement van winkelketens en de leegstand van winkellocaties. De impact hiervan is vooral groot in de perifere gebieden en kleine kernen, waar de leefbaarheid sneller wordt aangetast omdat het winkelaanbod vaak al gering is. In reactie op de groeiende internetverkoop zijn in de detailhandel nieuwe trends zichtbaar. In toenemende mate richten winkels een internetafhaalpunt in of kiezen winkeliers voor brancheverruiming door bijvoorbeeld een koffiehoeke in te richten in een kledingwinkel. De regels rondom dussdanige nieuwe ontwikkelingen zijn nog niet altijd omkaderd in (lokaal) ruimtelijk en economisch beleid.⁵ Ondanks het feit dat leegstand in de gemeente Waterland niet een veel voorkomend probleem is, is het behoud van het winkelaanbod een belangrijke opgave om de vitaliteit van de kernen te behouden.

De gevolgen van de participatiesamenleving voor de relatie tussen de gemeente en de ondernemers

De rol van de overheid als geheel en de gemeente specifiek is de afgelopen jaren drastisch veranderd. Niet langer “zorgt de gemeente voor” – verzorgingsstaat – maar “zorgt de gemeente dat” – participatiesamenleving – ontwikkelingen in juiste banen geleid worden.⁶ De transformatie van de rol van de overheid van verzorgend naar faciliterend is zichtbaar in alle segmenten van het gemeentelijk beleid. In relatie tot ondernemers betekent dit dat de gemeente zich richt op het behoud en de versterking van de economische kwaliteit door de bewegingsruimte van ondernemers in de gemeente waar mogelijk te verbeteren. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) stelt dat de gemeente de ruimte van ondernemers op verschillende manieren kan optimaliseren, namelijk door te *verbinden*, te *ondersteunen*, te *stimuleren*, te *inspireren* en te *agenderen*. De dienstverlening van de gemeente aan ondernemers wordt daarbij steeds meer van belang. In het algemeen streven de meeste gemeenten naar minder regels, meer rechtstreekse lijnen en betere (digitale) informatievoorziening en regelmogelijkheden voor ondernemers.⁷

⁴ <http://kso2016.nl/resultaten/hoofdrapport/>

⁵ Regionaal detailhandelsbeleid stadsregio Amsterdam 2016-2020

⁶ <http://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/kennispartners/king/een-nieuwe-rol-voor-gemeenten.9197363.lynkx>

⁷ Samen de regionale economie stimuleren: de 'onderkoepelende' rol van gemeenten, VNG, 2016

3 De Waterlandse economie in vogelvlucht

3.1 Werkgelegenheid

In de regio Waterland is sprake van een ‘scheve woonwerkbalans’, omdat het grootste deel van de mensen die in de regio wonen buiten de regio werken.⁸ Dit geldt ook voor de gemeente Waterland. Het aantal banen voor de beschikbare beroepsbevolking ligt aanzienlijk lager dan het landelijk gemiddelde. Een belangrijk deel van de beroepsbevolking van de gemeente werkt in (de buurt van) Amsterdam. Volgens de laatste cijfers van de Metropoolregio Amsterdam (MRA) telde de beroepsbevolking van de gemeente 9000 mensen in 2015 met een werkloosheidspercentage van 4,9%.⁹

Gemeten naar het aantal werkzame personen zijn de grootste sectoren in de regio Waterland handel, horeca en transport en overige diensten. Onder overige diensten worden onder andere overheidsdiensten en cultuur, sport en recreatie verstaan. Volgens de laatste cijfers van het Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen (LISA) uit 2015 zijn de meeste mensen in de gemeente Waterland werkzaam in de detailhandel, eet- en drinkgelegenheden en (dienstverlening voor) de landbouw.¹⁰ In deze berekening zijn zowel fulltime en parttime werknemers opgenomen. De percentages van de vijf grootste werkgevende sectoren zijn samen goed voor slechts 32% van het totaal aan banen in de gemeente. Dit wijst op versnippering als het gaat om werkgelegenheid, omdat meer dan de helft van de mensen werkzaam is in kleinere werkgevende sectoren zoals onderwijs, gezondheidszorg of sport en recreatie.

De economische structuur van de gemeente Waterland bestaat momenteel uit 1665 vestigingen. Onder een vestiging wordt een locatie van een onderneming, instelling of zelfstandige beroepsbeoefenaar verstaan waarin of van waaruit een economische activiteit of zelfstandig beroep wordt uitgeoefend door minimaal één werknemer. Het grootste gedeelte van de vestigingen in de gemeente Waterland zijn holdings. Op de tweede plaats staan concerndiensten binnen eigen concerns en managementadvisering, gevolgd door ondernemingen gericht op (dienstverlening voor) de landbouw en ondernemingen gericht op gespecialiseerde werkzaamheden in de bouw. Opnieuw wordt een versnipperd beeld geschetst, omdat de vijf grootste branches samen slechts een percentage van 35% vertegenwoordigen.¹¹

Toerisme en recreatie zijn van groot economisch belang in de regio Waterland. Toerisme in haar huidige vorm betreft tot op heden voornamelijk dagbezoek, maar de regio heeft de ambitie om toeristen ook voor langere tijd in het gebied te laten verblijven. Voor de economische structuur van de gemeente Waterland vormt toerisme en recreatie ook een belangrijke sector. Toerisme is niet alleen een belangrijke bron van inkomsten,

⁸ Regiovisie Waterland 2040.

⁹ Metropoolregio Amsterdam in cijfers 2015

¹⁰ Bron LISA 2015 - Totaal aantal banen in 2015 per gemeente van de regio Waterland

¹¹ Bron LISA 2015 - Totaal aantal vestigingen in 2015 per gemeente van de regio Waterland

maar ook een belangrijke werkgever in de gemeente. 15% van de banen in de gemeente Waterland behoort tot de toeristische sector. Mede vanwege het belang van de sector voor de gemeente is in 2015 een Toeristische visie “Focus en Samenwerking” 2015-2025 en een Uitvoeringsprogramma 2015-2017 opgesteld.¹²

De agrarische sector is geen grote werkgever in de gemeente, maar agrarische bedrijven zijn wel dominant in het buitengebied en vormen daarmee een belangrijke economische pijler voor de gemeente. De gemeente Waterland beschikt over weinig industrie. Het areaal is beperkt tot vijf kleine bedrijfsterreinen. Uitbreiding van de huidige bedrijventerreinen is niet aan de orde. In de Omgevingsvisie is aangegeven dat er ruimte wordt geboden om milieubelastende bedrijven uit het stedelijk gebied te plaatsen.¹³ De laatste jaren is er gekeken naar mogelijkheden van (partiële) transformatie van bedrijventerreinen naar woongebied en economische activiteiten zoals detailhandel en horeca. Dit laatste betreft de bedrijventerreinen Galgriet en Hellingweg. De stand van zaken op dit moment is dat de planvorming voor beiden is opgestart.

3.2 Sterke punten en kansen

De centrale ligging van de gemeente wordt door ondernemers beschouwd als het sterkste punt van het vestigingsklimaat in Waterland; centraal en dicht bij de stad, maar wel gelegen in een rustige omgeving. Het authentieke karakter, het vele groen en het water hebben bijgedragen aan een sterke toeristische en recreatieve sector.¹⁴ De focus in de versterking en verdere ontwikkeling van deze sector ligt vanuit de gemeente op het zogenaamde ‘kwaliteitstoerisme’. De beleving van de bezoeker staat daarin centraal. In de toeristische visie zijn speerpunten naar voren gebracht gericht op het verbeteren van de recreatieve/toeristische infrastructuur, ‘coherente’ citymarketing, kwaliteitsverbetering, waterrecreatie en stimuleren van verblijfsaccommodaties passend bij het karakter van Waterland.¹⁵

Een belangrijk deel van de ondernemers in de gemeente Waterland behoren tot het MKB. Dit biedt ruimte voor innovatie. De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) en de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) hebben geconcludeerd dat de meeste innovatie afkomstig is van het midden- en kleinbedrijf (MKB).¹⁶ Daarnaast is de betrokkenheid van het merendeel van de ondernemers in de gemeente hoog. Veel ondernemers zijn als inwoner geworteld in Waterland, een gegeven dat voor veel gemeenten niet vanzelfsprekend is. Deze sterke betrokkenheid en binding bieden kansen voor de organisatie van lokale initiatieven en samenwerkingen.¹⁷

Het aandeel zelfstandig ondernemers in de gemeente is de afgelopen jaren aanzienlijk toegenomen. Momenteel ligt het percentage ZZP-ers in de gemeente Waterland (38,8% in 2015) een stuk hoger dan het

¹² Toeristische visie gemeente Waterland 2015-2025: focus en samenwerking, mei 2015

¹³ Omgevingsvisie Waterland 2030, 2017, p.32

¹⁴ Ondernemersenquête Gemeente Waterland, 2013

¹⁵ Toeristische visie gemeente Waterland 2015-2025: focus en samenwerking, mei 2015

¹⁶ Samen de regionale economie stimuleren: de 'onderkoepelende' rol van gemeenten, VNG, 2016

¹⁷ Ondernemersenquête Gemeente Waterland, 2013

gemiddelde van andere Nederlandse gemeenten (11,3% in 2015). Dit percentage zal naar verwachting alleen maar toenemen in de komende jaren.¹⁸ Met de groei van ZZP-ers groeit ook de vraag bij Nederlandse gemeenten hoe zij deze groep het beste kunnen faciliteren. In verschillende gemeenten zijn daarom enquêtes gehouden om de wensen van de ZZP-er te peilen. Daarin is onder andere naar voren gekomen dat de gemeente ZZP-ers moet voorzien in duidelijke informatievoorziening met betrekking tot regelgeving, netwerkbijeenkomsten en ondersteuning bij het vinden van geschikte huisvesting.¹⁹ Omdat een belangrijk deel van deze ondernemers aan huis werkt is het belangrijk om bedrijvigheid aan huis mogelijk te maken, zowel op het gebied van de regelgeving (regels voor bedrijf aan huis) als op logistiek gebied (digitale infrastructuur). De mogelijkheid tot beperkte beroepsuitoefening aan huis is standaard opgenomen in de bestemmingsplannen van de gemeente Waterland.²⁰

Volgens de Ondernemersenquête uit 2013 doet de meerderheid van de gevestigde ondernemers aan maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO), voornamelijk op het gebied van duurzaamheid in de vorm van energiebesparende maatregelen of recycling (45% van de bedrijven).²¹ Dit is in lijn met de prioriteit die het college geeft aan duurzaamheid.²²

3.3 Zwakke punten en bedreigingen

In de ondernemersenquête die werd uitgevoerd in 2013 werd de dienstverlening van de gemeente Waterland beoordeeld met een ‘magere voldoende’. Dit resultaat was in lijn met de uitkomsten van een eerder onderzoek onder ondernemers in 2009. Suggesties die de ondernemers aandroegen om de dienstverlening te verbeteren en kansen te creëren zijn; “beter luisteren naar bedrijven en hen niet (met regelgeving en omslachtige procedures) tegenwerken”.²³ In recente gesprekken met ondernemers en tijdens de brainstormavond gaven ondernemers aan dat zij voornamelijk behoefte hebben aan duidelijke communicatie, een vast aanspreekpunt en heldere snelle besluitvorming.

Het hebben van snel en betrouwbaar internet is voor het merendeel van de ondernemers van belang omdat een belangrijk deel van de bedrijfsvoering – voor bijvoorbeeld agrarische bedrijven – tegenwoordig digitaal is geregeld. Daarbij kent de gemeente Waterland zoals eerder benoemd een bovengemiddeld hoog percentage ZZP-ers (met bedrijven aan huis) en ook voor hen is het hebben van een goede internetverbinding cruciaal. Tot

¹⁸ www.waarstaatiouwgemeente.nl

¹⁹ <https://www.zipconomy.nl/2016/02/wat-kunnen-gemeenten-doen-voor-zzpers-2/>

²⁰ Bestemmingsplan Kernen Waterland 2013 – Beroepsuitoefening aan huis “het kleinschalig uitoefenen van een vrij en zelfstandig beroep of het beroepsmatig verlenen van diensten op administratief, juridisch, medisch, therapeutisch, educatief, kunstzinnig en/of technisch dienstverlenend gebied of daarmee gelijk te stellen activiteiten, niet zijnde detailhandel anders dan productie gebonden detailhandel en prostitutie, waarbij de woning in hoofdzaak haar woonfunctie behoudt.” (p.66)

²¹ Ondernemersenquête gemeente Waterland 2013, p. 5

²² Duurzaamheidsagenda gemeente Waterland 2015-2018 – 2015, mei 2015

²³ Ondernemersenquête gemeente Waterland 2013

op heden beschikt de gemeente echter niet over een goede internetverbinding voor alle inwoners. Voornamelijk in het buitengebied is de verbinding niet altijd goed. Voor commerciële aanbieders is het echter vaak niet winstgevend om adressen in landelijke gebieden aan te sluiten op glasvezel. Momenteel wachten we op de toezegging van een bijdrage van de provincie Noord-Holland om glasvezel in de gemeente te realiseren. In de tussentijd zijn burgerinitiatieven op gang gekomen voor de aanleg van glasvezel; door de inzet van inwoners van Uitdam geniet deze kern nu van sneller internet.²⁴

Vanuit de verschillende kernen in de gemeente zijn ondernemers aangesloten bij de Ondernemersvereniging Waterland (OVW). De OVW vertegenwoordigt de belangen van ongeveer 20% van de ondernemers in de gemeente en is een belangrijk contactpunt voor de gemeente.²⁵ Omdat de communicatie vanuit de gemeente naar de ondernemers voornamelijk via de OVW loopt, blijft een deel van de ondernemers in de huidige situatie voor de gemeente buiten bereik.

De trend van internetverkoop en slechte bereikbaarheid van de winkels in de kernen leggen druk op het voortbestaan van de detailhandelsvoorzieningen. Concurrentie uit nabijgelegen steden zoals Purmerend – met meer uitgebreide en geclusterde winkelcentra én betere bereikbaarheid – kunnen het voortbestaan van vitaliteit van de kernen in de gemeente Waterland (met winkels) bedreigen. Een gebrek aan voorzieningen kan leiden tot ‘slaapdorpen’.²⁶

Sinds januari 2015 is de Participatiewet in werking getreden die ervoor moet zorgen dat de gemeente in samenwerking met ondernemers een passende plek vindt voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Uit de ondernemersenquête van 2013 bleek echter dat ondernemers, ondanks hun grote betrokkenheid, weinig bereid zijn om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan te nemen.²⁷ In recente gesprekken met ondernemers kwam naar voren dat de mogelijkheden op het gebied van sociaal ondernemen niet altijd duidelijk zijn voor ondernemers. Daarnaast gaven zij aan dat ze behoefte hebben aan maatwerk (vanuit de gemeente).

²⁴ http://www.noordhollandsdagblad.nl/stadstreek/waterland/article28767694.ece/Breedband-Beemster-verder-zonder-hulp-provincie_?ref=r_regionaal

²⁵ Adressenlijst Kamer van Koophandel 2017

²⁶ <http://brandpunt.kro-ncrv.nl/brandpunt/sterksel-van-slaapstad-naar-inventief-schoolvoorbeeld/>

²⁷ Ondernemersenquête Gemeente Waterland, 2013

3.4 Sterkte / Zwakte analyse gemeente Waterland

Sterke punten	Zwakke punten
• Centrale ligging in Noord-Holland, in de Randstad en dichtbij Amsterdam • Authentiek en open groen/blauw karakter • Sterk vertegenwoordigde toeristisch-recreatieve sector en aantrekkelijke voorzieningen voor bezoeker/bewoner. Verdere groeimogelijkheden. • Betrokkenheid ondernemers hoog. • Hoog percentage werkzaam in MKB. Dit biedt kansen voor innovatie • Groot deel van de ondernemers zet zich in voor MVO/Duurzaamheid	• Dienstverlening gemeente aan ondernemers ‘magere voldoende’ • Digitale infrastructuur gemeente • Moeilijk om alle ondernemers goed te bereiken • Druk op voorzieningen (detailhandel) • Bereikbaarheid binnenstad Monnickendam/ gebrek aan parkeermogelijkheden • Kleine en verouderde bedrijventerreinen. Beperkte uitbreidingsmogelijkheden grotere bedrijven. • Terughoudendheid onder ondernemers om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt aan te nemen

4 Blik vooruit – Behoud en versterking

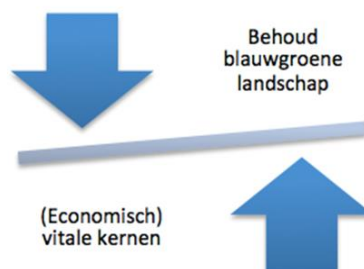
4.1 Het DNA van de gemeente Waterland

Ondanks de lokale kenmerken en kwaliteiten staat de economie van de gemeente Waterland niet op zichzelf. Op regionaal niveau worden afspraken gemaakt over de regionale economie. (Deel-)Regionale beleidsdocumenten die de gemeente onderschrijft, vormen tot op heden de basis voor lokale economische beslissingen. De gemeente maakt onderdeel uit van meerdere overlegstructuren en samenwerkingsverbanden. In bijlage 1 zijn de belangrijkste regionale kaders op het gebied van economie kort benoemd, waaronder het voormalige Intergemeentelijk Samenwerkingsverband Waterland (ISW) en de recent opgerichte MRA deelregio MRA-Noord.

In de Omgevingsvisie Waterland 2030, zijn de waarden van Waterland vertaald in vijf kernprincipes die van belang zijn bij nieuwe (economische) ontwikkelingen:²⁸

1. Vertrek vanuit historie, landschap en natuur;
2. Wees groot in kleinschaligheid;
3. Houd de stad op afstand maar versterk de verbindingen;
4. Ga voor duurzaam;
5. Beleef en respecteer het water;

Uitgaande van deze kernprincipes streeft de gemeente Waterland er bovenal naar om de kwaliteitseconomie verder te ontwikkelen; economisch beleid gericht op en passend binnen de waarden die Waterland onderschrijft. Duurzaamheid en behoud voor het (water)landschap staan hierbij voorop, maar in lijn met de ISW Regiovisie 2040 ‘Vitaal met karakter’ is de gemeente zich ervan bewust dat ‘sociaal-economische infrastructurele impulsen’ van belang zijn om de vitaliteit van de kernen te behouden en verbonden te blijven met de omgeving.²⁹ Samenwerking en continue dialoog van de gemeente met de inwoners, ondernemers, belangengroepen en regionale partners is noodzakelijk om tot de juiste balans te komen.

²⁸ Omgevingsvisie Waterland 2030, Gemeente Waterland

²⁹ Regiovisie 2040 ‘Vitaal met karakter’, ISW

4.2 Waterland: Behoud en versterking van Ondernemend Waterland

De hoofddoelstelling van de Economische Agenda is als volgt geformuleerd:

Het behouden en versterken van ondernemend Waterland

Versterking van de ondernemerskracht draagt in belangrijke mate bij aan een economisch sterker Waterland. De gemeente Waterland is een ondernemende gemeente. De verhouding van ondernemers tot inwoners is relatief hoog (mede door het grote aandeel ZZP-ers) voor een gemeente van relatief kleine omvang. Het college van B&W wil, zoals benoemd in het coalitieakkoord, een goed ondernemersklimaat in Waterland behouden en – waar mogelijk en in lijn met de kernwaarden van de gemeente – versterken. Het economisch beleid van de gemeente zal zich daarom voornamelijk richten op het behoud en versterking van de ondernemerskracht in de gemeente naar de ambtelijke capaciteit die aanwezig is in de gemeente en de kernwaarden die de gemeente onderschrijft.

Om te onderzoeken hoe de gemeente ondernemend Waterland kan behouden en versterken zijn gesprekken met (vertegenwoordigers van) ondernemers gevoerd en is een brainstormavond voor alle ondernemers in de gemeente georganiseerd. Punten die in de gesprekken met ondernemers naar voren kwamen zijn onder andere:

- Behoeftte aan duidelijkheid/transparantie over beslissingen gemeente (waarom kan iets wel/niet)
- Investeer in het vertrouwen van de ondernemer door o.a. tijdige betrokkenheid/terugkoppeling bij besluitvorming die direct/indirect ondernemers raakt (plannen omtrent het Galgenriet, de gestaakte werkzaamheden bij de Haven)
- Vast aanspreekpunt voor ondernemers vanuit de gemeente; één loket
- Kijk als gemeente ‘hoe het wel kan’, in plaats van ‘dat het niet kan’
- Informatievoorziening (op het gebied van o.a. subsidiemogelijkheden MVO, maar ook algemene ontwikkelingen in de gemeente)
- Gebrek aan parkeermogelijkheden binnen/buiten centrum kernen
- Behoeftte aan een meer dienstverlenende gemeente
- ‘Lokaler’ inkoopbeleid
- Concrete acties in plaats van eindeloze visies
- Versterk wat er is maar faciliteer ook nieuw ondernemerschap

Een lijst van geraadpleegde personen en een gedetailleerder verslag van de brainstormbijeenkomst zijn bijgevoegd in bijlage 2 en 3. Op basis van onder meer de bovengenoemde punten zijn voor de periode van 2017-2018 de volgende vier speerpunten geformuleerd:

1. Verbeteren ondernemersklimaat
2. Verbreden gemeentelijke dienstverlening
3. Versterken visie detailhandel
4. Vergroten bekendheid en mogelijkheden MVO

De speerpunten zijn bedoeld als richtlijnen voor het economisch beleid van de gemeente. Toerisme is niet specifiek opgenomen in de speerpunten omdat er recentelijk een toeristische visie met bijbehorende uitvoeringsagenda is opgesteld.

Per speerpunt zijn een aantal concrete acties geformuleerd. Gezien de capaciteit die bij de gemeente voorhanden is, is het niet mogelijk om alle acties op lokaal niveau op te pakken. Acties hebben daarom in sommige gevallen betrekking tot het regionaal niveau. Momenteel wordt er vanuit de MRA Noord een economische agenda opgesteld en mogelijk vloeien hier acties uit (zoals het opzetten een gezamenlijk bedrijvenloket) waar de gemeente zich bij aan kan sluiten. Tot slot moet worden opgemerkt dat de lijst met acties niet uitputtend is en indien noodzakelijk in de loop van 2017-2018 kan worden aangevuld of aangepast.

Tijdens de brainstormavond voor ondernemers zijn ook activiteiten geformuleerd waarbij de gemeente kan ondersteunen, faciliteren of initiëren op de (midden-)lange termijn. Omdat niet alle aangedragen acties in de periode 2017-2018 gerealiseerd kunnen worden, kunnen deze plannen wellicht worden meegenomen in de volgende periode(n). In bijlage zijn deze suggesties daarom opgenomen als aanbevelingen.

5 Speerpunten

5.1 Verbeteren ondernemersklimaat

De 1665 vestigingen in de gemeente Waterland behoren voor een groot deel tot het midden-en kleinbedrijf (MKB). Het MKB is een belangrijke motor voor de regionale en lokale economie in Nederland. De gemeente Waterland wil daarom het vestigingsklimaat voor de huidige en startende ondernemers van het MKB zo optimaal mogelijk inrichten.

Prettige en bereikbare leefomgeving

In tegenstelling tot grote bedrijven hechten ondernemers van het MKB in het algemeen meer waarde aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Naast fysieke ruimte zijn de kwaliteit van de leefomgeving, aanwezige voorzieningen en bereikbaarheid van belang. Waterland maakt zich hard voor goede bereikbare kernen en werkt samen met buurgemeenten aan de bereikbaarheid en verkeersveiligheid van de regio Waterland van fiets, auto en openbaar vervoer. Het oplossen van de knelpunten in Broek in Waterland is daarbij een van de aandachtspunten. Bij initiatieven om de bereikbaarheid te verbeteren wordt rekening gehouden met het waardevolle karakter van het gebied.³⁰ Voor ondernemers in de grotere kernen is het daarnaast van belang dat hun ondernemingen (tijdelijk) goed bereikbaar zijn door de aanwezigheid van voldoende parkeermogelijkheden. Het blijft een aandachtspunt voor de gemeente Waterland om in samenspraak met omwonenden en ondernemers tot een evenwichtig parkeerbeleid te komen. Momenteel wordt er door de gemeente een verkeersplan voor de binnenstad van Monnickendam opgesteld waarbij een beroep wordt gedaan op zowel de inwoners als de ondernemers.

Procesoptimalisatie

Een aantrekkelijk ondernemersklimaat gaat verder dan een prettige en bereikbare leefomgeving. Om het ondernemersklimaat in de gemeente Waterland te versterken moet de gemeente ondernemersvriendelijk zijn en ondernemers faciliteren waar nodig. De in voorbereiding zijnde Omgevingswet biedt gemeenten meer beleidsruimte en mogelijkheden om 'klantconform' te werk te gaan. Naast verbeteringen op het gebied van communicatie en dienstverlening (speerpunt 2) zijn ondernemers gebaat bij een afname van de regeldruk.³¹ Praktische aanpassingen in de gemeentelijke vergunningverlening en regelgeving voor ondernemers – zoals het wegnemen van overbodige regels en het verkorten van procedures en doorlooptijden – geven ondernemers de mogelijkheid om efficiënter te werk te kunnen gaan. In de procesoptimalisatie houdt de gemeente in het bijzonder rekening met het faciliteren van de startende ondernemer. Nieuw ondernemerschap zorgt voor vernieuwing van en variëteit in het aanwezige ondernemersklimaat én draagt bij aan de creatie van werkgelegenheid. De gemeente Waterland wil deze nieuwe en kleinschalige vormen van werkgelegenheid faciliteren.

³⁰ <https://www.noord->

[holland.nl/Onderwerpen/Verkeer_vervoer/Projecten_verkeer_en_vervoer/N235_N247_Bereikbaarheid_Waterland](https://www.holland.nl/Onderwerpen/Verkeer_vervoer/Projecten_verkeer_en_vervoer/N235_N247_Bereikbaarheid_Waterland)

³¹ <http://ontslakkengemeente.nl/?p=565>

Samenwerken met ondernemersvereniging en de regio

Naast procesoptimalisatie treedt de gemeente verbindend op door samenkomsten van ondernemers te faciliteren. Om in te blijven spelen op de behoeften van ondernemers is het daarnaast cruciaal om te investeren in het relatiebeheer tussen de gemeente en ondernemers. De gemeente Waterland acht het dan ook van belang om te investeren in haar relaties met de lokale Ondernemersvereniging Waterland (OVW) en overkoepelende regionale organisaties zoals de Land- en Tuinbouw Organisatie Noord (LTO Noord), de Vereniging Ondernemend Nederland (VOWA), MKB Noord en Horeca Nederland afdeling Waterland. Daarnaast investeert de gemeente Waterland in samenwerking met andere gemeenten in de regio MRA Noord om economische uitdagingen die de gemeentegrenzen overstijgen gezamenlijk op te pakken, kennis uit te wisselen en waar mogelijk gezamenlijk initiatieven op te pakken. De gemeente Waterland heeft als afzonderlijke gemeente niet alle expertise en capaciteit in huis om ondernemers optimaal te faciliteren. Het onlangs opgericht MRA Noord biedt kansen om desondanks thema's op te pakken.

Acquisitie

In gesprekken met lokale ondernemers wordt lokaal inkopen en aanbesteden vaak genoemd als een manier om het ondernemerschap in de gemeente te stimuleren. Lokaal gunnen is in de praktijk niet altijd mogelijk omdat lokale diensten en producten niet voldoen aan de landelijke of Europese richtlijnen of niet beschikbaar zijn in of bekend bij de gemeente. Een manier om het laatstgenoemde struikelblok te omzeilen is om de gemeente meer bekend te maken met datgene dat lokale ondernemers te bieden hebben. Dit kan door middel van regelmatige bedrijfsbezoeken of acquisitie georganiseerd vanuit de regio worden gestimuleerd.

Aandachtspunten

- Digitale en fysieke bereikbaarheid vergroten
- Procesoptimalisatie (in tijd en regels)
- Faciliteren kennisuitwisseling/ontmoeting ondernemers
- Investeren in relatiebeheer met ondernemersverenigingen op verschillende niveaus
- Samenwerking MRA Noord (op gebied bedrijventerreinen, faciliteren ondernemers met regionaal loket)

Activiteiten/initiatieven	Partijen	Planning/kosten
1. Rapport MKB-vriendelijkste gemeente van Nederland 2016/2017 bestellen Doel: onderzoek naar belemmeringen die (startende) ondernemers in Waterland ervaren en afhankelijk van de uitkomsten acties formuleren. Jaarlijks onderzoek standaard uitgevoerd door MBK in samenwerking met KING waarbij o.a. wordt gekeken naar mogelijkheden verbetering regelgeving/dienstverlening. Afhankelijk van de uitkomst van dit rapport kunnen nadere acties op het	Aanvrager gemeente MKB, KING	2017 Q2 Kosten: € 375, -

gebied van regelgeving en/of dienstverdeling (speerpunt 2) worden geformuleerd.		
2. Jaarlijks overleg met de LTO Noord Doel: Informatie-uitwisseling gemeente en agrarische ondernemers De agrarische sector speelt tot op heden een belangrijke rol in het buitengebied van de gemeente. Meer dan de helft van de agrarische bedrijven maakt deel uit van LTO Noord, een initiatief dat los staat van de OVW. Om ook hen te bereiken is het belangrijk om eens in de zoveel tijd de verwachtingen af te stemmen met het bestuur van LTO Noord.	Coördinerende rol gemeente Gemeente, LTO Noord	2017 Q3 Geen aanvullend budget Ambtelijke/bestuurlijke inzet
3. Inzet op verbetering digitale infrastructuur door realisatie breedband in de gemeente Doel: Verbeteren digitale bereikbaarheid Realiseren van glasvezel in de (deel)gebieden waar nog geen aansluitingen zijn. Op het moment is de gemeente in afwachting van een bijdrage van de provincie Noord-Holland om dit te realiseren.	Trekkersrol gemeente Eventueel in samenwerking met MRA, provincie Noord-Holland, marktpartijen	Start 2017 Q3, Q4 Kosten: n.t.b.
4. Voortzetting verkiezing ondernemer van het jaar Doel: Ondernemers verbinden De OVW organiseert jaarlijks de verkiezing Ondernemer van het jaar in samenwerking met de gemeente.	Faciliterende rol gemeente Gemeente, OVW	2017 Q4 Ambtelijke inzet
5. Organisatie verkiezing Starter van het jaar Doel: Nieuw ondernemerschap in de gemeente stimuleren. Om als gemeente startend ondernemerschap aan te moedigen kan naast de ondernemer van het jaar gekeken worden naar de organisatie van een starter van het jaar verkiezing. De organisatie van de starter van het jaar kan samenvallen met de ondernemers van het jaar verkiezing.	Trekkersrol gemeente Gemeente	2017 Q4 Ambtelijke inzet
6. Organiseren avond voor evaluatie en herziening EA Doel: Herijking prioriteiten op basis van (nieuwe) inzichten met de ondernemers. De avond kan – afhankelijk van de opkomst – opgesplitst worden in de clusters detailhandel,	Coördinerende rol gemeente Ondernemers, gemeente	2018 Q1 Ambtelijke inzet

maritiem, horeca, ZZP, zakelijke dienstverlening, toerisme en MKB.		
7. Voortzetting Ondernemersoverleg met OVW Doel: Informatie-uitwisseling gemeente en ondernemersvereniging. Eén keer in de twee maanden zit de gemeente met de OVW om tafel.	Coördinerende rol gemeente Gemeente, OVW	2017-2018 Geen aanvullend budget Ambtelijke/bestuurlijke inzet
8. Actieve bijdrage MRA Noord op gebied EZ Doel: In regionaal verband bedrijven, ondernemers (meer specifiek starters / ZZP-ers faciliteren) en toekomstige ondernemers Bijwonen regionale overleggen. Momenteel wordt een economische agenda opgesteld vanuit MRA Noord. Onderzoeken mogelijkheden tot samenwerking op gebied van: 1. bedrijventerreinen / verplaatsing van bedrijven 2. (digitaal) startersloket 3. bedrijvenloket / regionaal accountmanagement om lokale inkoop te stimuleren 4. ZZP café 5. Flexplekken verzamelkantoor 6. Deelname project Zomerondernemer – Project dat jongeren gelegenheid de gelegenheid biedt om tijdens de zomervakantie kennis te maken met ondernemerschap via o.a. trainingen en workshops. http://zomerondernemer.nl/info-project	Aanjagende rol gemeente Gemeente, MRA-Noord	2017-2018 structureel Ambtelijke inzet

5.2 Verbreden gemeentelijke dienstverlening aan ondernemers

Uit het Programma dienstverlening 2020 blijkt dat de gemeente Waterland op dit moment nog weinig doet aan dienstverlening specifiek gericht op ondernemers. Met de veranderende rol van de overheid wordt dienstverlening echter steeds belangrijker. De VNG spreekt zelfs over “het uitrollen van de rode loper voor ondernemers.”³²

De afgelopen jaren heeft de gemeente Waterland al stappen gezet om dichterbij de ondernemer te komen. Sinds een paar jaar wordt er om de twee maanden op locatie een ondernemersloket georganiseerd, is de website aangepast ten behoeve van ondernemers en worden er in samenwerking met de OVW bedrijfsbezoeken georganiseerd. De ambitie is om de dienstverlening aan en communicatie naar ondernemers nog verder uit te breiden en te versterken.

Duidelijkheid en transparantie in communicatie

In gesprekken met ondernemers in de gemeente komt naar voren dat de grond waarop de gemeente beslissingen neemt vaak onduidelijk is, terwijl ondernemers benadrukken juist behoefte te hebben aan duidelijkheid. Gemeenteambtenaren hebben echter te maken met veel belanghebbenden, partijen en regelgeving. Afstemming met andere beleidsterreinen, in samenwerkingsverbanden en met hogere overheden zijn vaak noodzakelijk voordat een besluit kan worden genomen. De noodzaak tot afstemming op verschillende niveaus is niet altijd bekend bij ondernemers, waardoor de verwachtingen over wat de gemeente wel of niet kan doen niet realistisch zijn. Het is daarom essentieel om als gemeente duidelijk te communiceren en te informeren gedurende besluitvormingsprocessen over het verloop. Daarnaast is het van belang indien inbreng of inspraak van ondernemers wordt gevraagd, duidelijkheid te verschaffen over wat er met de opgehaalde informatie kan worden of wordt gedaan.

In kaart brengen ondernemers

De communicatielijn vanuit de gemeente naar de ondernemers verloopt vaak via de OVW. Momenteel zijn ongeveer 150 ondernemers (20% van het aantal ingeschreven ondernemingen bij de Kamer van Koophandel) aangesloten bij de OVW. De OVW is een belangrijke partner van de gemeente. Echter door alleen te communiceren via de ondernemersvereniging blijft een grote groep ondernemers buiten beeld. Het bereiken van deze ondernemers is moeilijk, maar niet onmogelijk. Het is van belang voor de gemeente om de ondernemers (vooral diegene actief in de detailhandel, horeca) volledig in beeld te hebben, waardoor de gemeente indien nodig de communicatie kan richten tot een grotere groep ondernemers.

Inrichting dienstverlening ondernemers

In het verleden zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd om na te gaan hoe de gemeente de dienstverlening voor ondernemers kan verbeteren. Het bereik en de respons van ondernemers was vaak laag en de inrichting van de dienstverlening voor ondernemers is tot op heden ‘een zwart gat’ voor publiekszaken. Vanuit de gemeente bestaat er dan ook behoefte om gericht bij ondernemers na te gaan waar hun wensen liggen en op

³² Samen de regionale economie stimuleren: de 'onderkoepelende' rol van gemeenten, VNG, 2016

welke manier zij de dienstverlening van de toekomst voor zich zien. Het houden van een onafhankelijk onderzoek onder ondernemers moet inzicht geven in de specifieke wensen van ondernemers op het gebied van dienstverlening. De voorgaande stap – namelijk het opzetten van een adressendatabase van ondernemers in de gemeente – is cruciaal om een groot gedeelte van de ondernemers te benaderen voor dit onderzoek.

Directe lijnen

Uit onderzoek van de VNG kwam onder andere naar voren dat ondernemers behoefte hebben aan rechtstreekse lijnen binnen de gemeente en een “meedenkende dienstverlener”. Dit werd bevestigd in de gesprekken met ondernemers in de gemeente Waterland. Ondernemers geven aan behoefte te hebben aan één vast aanspreekpunt binnen de gemeente dat ‘hun’ taal spreekt, lokaal betrokken is en beschikt over een commerciële instelling.

Aandachtspunten

- Duidelijkheid en transparantie in communicatie
- Vollediger beeld van de ondernemers actief in de gemeente
- Onderzoek ten behoeve van inrichting dienstverlening voor ondernemers – wat is er, wat is er niet en wat kan anders?
- Een vast aanspreekpunt vanuit de gemeente – met ‘ondernemersgeest’ – voor ondernemers

Activiteiten/initiatieven	Partijen	Planning/kosten
1. Opzet adressenbestand Ondernemers Waterland op basis van gegevens DIV Doel: Ondernemers Waterland in beeld (om gerichte communicatie mogelijk te maken). Vanuit een overzichtelijk adressenbestand kan vervolgens gericht worden gecommuniceerd naar een grotere groep ondernemers.	Trekkersrol gemeente Gemeente	2017 Q2 Geen aanvullende kosten Ambtelijke inzet
2. Verbetering informatievoorziening ondernemers website gemeente Doel: informatievoorziening website verbeteren Aanvulling informatie m.b.t. vergunningen/subsidies, FAQ, contactgegevens en voorstelrondje bedrijfscontactfunctionaris etc.	Trekkersrol gemeente Gemeente	2017 Q2/Q3 Geen aanvullende kosten Ambtelijke inzet
3. Voortzetten ondernemersloket op afspraken (bij voldoende deelname) Doel: versterken vast aanspreekpunt voor ondernemers Heroverwegen ondernemersloket op locatie. Nieuwe mogelijkheden onderzoeken: tweemaandelijks loket op	Initiatief gemeente Gemeente, OVW	2017-2018 Geen aanvullende kosten Ambtelijke inzet

de donderdagavond / loket op afspraak.		
4. Opschaling werkbezoeken Doel: zichtbaarheid gemeente bij ondernemers (en andersom). Zowel bezoek OVW leden als niet leden. Als gemeente is het belangrijk op de hoogte te zijn van de economische ontwikkelingen in de gemeente door er ook op te trekken en langs te gaan bij bedrijven. Het streven is daarom om in de periode 2017-2018 ten minste 15 werkbezoeken te organiseren.	Coördinerende rol gemeente Gemeente, OVW	2017-2018 Geen aanvullende kosten Ambtelijke/bestuurlijke inzet
5. Ruimte reserveren Waterland Werkt Doel: transparante en duidelijke communicatie naar ondernemers / verbetering informatievoorziening richting ondernemers Elk kwartaal een pagina in het blad voor Ondernemers Waterland Werkt om de activiteiten van de gemeente van belang voor ondernemers kort toe te lichten of belangrijke onderwerpen uit te lichten.	Trekkersrol gemeente Gemeente, Waterland Werkt	2017 – 2018 Kosten: ? Ambtelijke inzet
6. Structurele invulling bedrijfscontactfunctionaris Doel: Vast gezicht en aanspreekpunt voor bedrijven en ondernemers	Faciliterende rol gemeente Gemeente	2017-2018 Geen aanvullende kosten Ambtelijke inzet door medewerker EZ

5.3 Versterken visie detailhandel

De gemeente Waterland stelt de leefbaarheid van de kernen in Waterland voorop. De aanwezigheid van goede winkelvoorzieningen in de grotere kernen speelt hierin een belangrijke rol. Een adequaat winkelaanbod met winkels waar inwoners terecht kunnen voor hun dagelijkse boodschappen draagt bij aan de vitaliteit van de kernen en de kwaliteit van wonen en leven in het gebied.³³ De detailhandel is daarnaast, zoals eerder aangegeven, een belangrijke werkgever in de gemeente.

Ontwikkelingen in de detailhandel sector worden bovenal door de markt bepaald. Het initiatief en de uitvoeringskracht voor de vormgeving van de detailhandel ligt voor een belangrijk bij de ondernemers zelf. De gemeente kan zich richten op het versterken van diversiteit en kwaliteit van het winkelgebied door startende innovatieve ondernemers te faciliteren. Met ruimtelijk beleid (en de onderliggende bestemmingsplannen) kan de gemeente trachten ontwikkelingen te stimuleren of ontmoedigen.

In de voormalige stadsregio Amsterdam hebben de deelnemende gemeenten, waaronder de gemeente Waterland, gezamenlijk een detailhandelsbeleid opgesteld. De kern van het beleid is om leegstand tegen te gaan en fijnmazige winkelstructuur te behouden, zodat inwoners van de gemeenten op aanvaardbare afstand van hun eigen buurt of wijk een belangrijk deel van hun dagelijkse boodschappen kunnen blijven doen. Eventuele uitbreiding moet aansluiten op het bestaande winkelbestand. Terughoudendheid is hierbij van belang. Eenduidig beleid is op dit punt niet voorhanden; “Detailhandelsbeleid is daarmee een balanceer act tussen ruimte geven en reguleren.”³⁴ Regionale afstemming is daarbij belangrijk omdat, zoals het Randstad Koopstromenonderzoek 2016 (KSO 2016) aantoont, koopstromen gemeentegrenzen en zelfs provinciegrenzen overstijgen.³⁵

Detailhandel structuur gemeente Waterland

De gemeente Waterland beschikt in totaal over 23 winkels voor dagelijkse artikelen (voedingsmiddelen) en 48 winkels voor niet-dagelijkse artikelen (o.a. mode, elektronica). Het aantal winkels ten opzichte van 2011 is afgenomen met drie locaties. Op het moment staan vier verkooppunten leeg. De winkels zijn verspreid over de vier kernen Broek in Waterland, Monnickendam, Marken en IJpendam. Het aanbod van winkels in de kernen ligt lager dan het landelijk gemiddelde in aantal en oppervlakte.³⁶

- Het grootste deel van de winkels is gelegen in de grootste kern Monnickendam. Daar zijn twee kleine winkelgebieden te onderscheiden; 't Spil en het centrum. Het winkelaanbod loopt van kledingzaak tot juwelier. In Monnickendam zijn twee supermarkten gevestigd. Recentelijk is er een tijdelijk ontwikkelingsplan van het Galgenriet gepresenteerd, waarbij het idee om een tijdelijke supermarkt te openen op het terrein naar voren is gebracht.
- Op Marken is een supermarkt gevestigd en verschillende kleinere (souvenirs) winkeltjes

³³ Regionaal detailhandelsbeleid Stadsregio Amsterdam 2016 – 2020

³⁴ Regionaal detailhandelsbeleid Stadsregio Amsterdam 2016 – 2020

³⁵ Resultaten Gemeente Waterland KSO 2016

³⁶ Resultaten Gemeente Waterland KSO 2016

- In de kern Broek in Waterland is een kleine supermarkt aanwezig. Daarnaast zijn er onder andere een klein warenhuis, groenteman (die ook vlees en brood verkoopt), melkboer en watersportwinkel gevestigd. Momenteel ligt het plan er om naast de huidige detailhandel faciliteiten, een nieuwe supermarkt te openen.
- In Ilpendam is een kleine supermarkt aanwezig waar onder andere biologische (streek-)producten verkocht worden.

De gemeente Waterland staat in de eerste instantie constructief ten opzichte van marktinitiatieven, maar beoordeelt elk initiatief afzonderlijk. Flexibiliteit in functies is sinds een paar jaar in de bestemmingsplannen gewaarborgd. In het Bestemmingsplan Monnickendam Binnen de Vesting 2013 is voor het detailhandel gebied standaard een gemengde bestemming opgenomen dat de mogelijkheid biedt tot een uitwisselbaarheid in onder andere de functies wonen, detailhandel en ‘lichte horeca’; “horeca die ondergeschikt en gerelateerd is aan de bestemming en tot doel heeft het verstrekken van kleine etenswaren en dranken”.³⁷ In het Bestemmingplan van Marken 2013 is een wijzigingsbevoegdheid opgenomen die het mogelijk maakt om in buurten op Marken de bestemming van wonen te wijzigen ten behoeve van het realiseren van onder andere detailhandel.³⁸

Het KSO 2016 heeft het ruimtelijk koopgedrag van onder andere de gemeente Waterland in beeld gebracht. Het onderzoek heeft inzichtelijk gemaakt waar mensen hun boodschappen doen. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen dagelijkse en niet-dagelijkse boodschappen. De uitkomsten van het onderzoek werden gepresenteerd op 8 februari 2017 (zie bijlage 5).

- De resultaten voor de gemeente Waterland wijzen op een toename in koopkrachtbinding als het gaat om de dagelijkse boodschappen in 2016 (64%) ten opzichte van 2011 (55%). Dit betekent dat vandaag de dag meer mensen hun dagelijkse boodschappen doen in de gemeente Waterland dan vijf jaar geleden. De koopkrachtbinding ligt echter nog wel lager dan het landelijke gemiddelde van 75%.
- De koopkrachtbinding in het geval van niet-dagelijkse boodschappen in 2016 (9%) is gedaald ten opzicht van 2011 (11%). De afname van koopkrachtbinding van niet dagelijkse producten is in lijn met de uitkomsten van andere gemeenten en is voor een belangrijk deel te wijten aan de toename van verkoop van niet dagelijkse producten via het internet. De koopkrachtbinding als het gaat om niet-dagelijkse boodschappen in de gemeente Waterland ligt wederom lager dan het landelijke gemiddelde van 23%. Opvallend is wel dat 51% van de bestedingen aan niet-dagelijkse artikelen in de gemeente Waterland afkomstig is van toeristische bestedingen.³⁹

³⁷ Bestemmingsplan Monnickendam Binnen de Vesting 2013

³⁸ Bestemmingplan van Marken 2013 – Wijzigingsbevoegdheid Havenbuurt, Buurten I t/m IV, de Kets en de Kerkbuurt. p.140

³⁹ Resultaten Gemeente Waterland KSO 2016

- Inwoners van de gemeente Waterland geven gemiddeld een 7,3 aan de winkelvoorzieningen in de gemeente. Dit ligt lager dan het landelijk gemiddelde van 7,7. De gemeente scoort het laagst op ‘faciliteiten’ (5,1) en het hoogst op ‘Parkeertarieven auto’ (9,0).⁴⁰

Detailhandel beleid

De resultaten van KSO 2016 kunnen op verschillende manieren geïnterpreteerd worden. Voor een kleine gemeente als Waterland is detailhandel precisiewerk.

Het is van belang om als gemeente te onderzoeken of de huidige detailhandel structuur in de kernen naar tevredenheid is van de inwoners. Zoals aangegeven scoorde de gemeente bij het KSO 2016 een 5,1 op het gebied van ‘faciliteiten’. Wat mist de inwoner aan faciliteiten en is uitbreiding van de detailhandel wenselijk voor een kleine gemeente zoals Waterland? Antwoorden op deze vragen kunnen inzicht bieden in de richting waarop de gemeente in haar detailhandelsbeleid moet koersen. Uiteraard kan de gemeente de markt niet sturen, maar wel initiatieven op het gebied van detailhandel faciliteren.⁴¹

Aandachtspunten

- Onderzoek naar behoefte inwoners op het gebied van detailhandel (aanbeveling lange termijn)
- Ontwikkeling visie op detailhandel (helder krijgen welke ontwikkelingen in detailhandel als wenselijk/onwenselijk worden beschouwd, regionaal gericht input kunnen leveren)
- Monitoren ontwikkeling winkelstand, bereikbaarheid en parkeermogelijkheden
- Regionale afstemming detailhandel

Activiteiten/initiatieven	Partijen	Planning/kosten
1. Onderzoek parkeermogelijkheden Monnickendam Doel: parkeermogelijkheden in kaart brengen. Momenteel wordt er een gedragen verkeerplan opgesteld voor de binnenstad van Monnickendam. Parkeren is hier een belangrijk onderdeel van. Ondernemers en inwoners worden bij de planvorming betrokken.	Trekkersrol gemeente Gemeente	2017 Q4 Geen aanvullende kosten Ambtelijke inzet
2. Ontwikkeling regionale visie op detailhandel MRA Noord Doel: helder vaststellen welke ontwikkelingen in de detailhandel als wenselijk/onwenselijk worden beschouwd, MRA Noord regionaal sterker profileren op gebied detailhandel.	Aanjagersrol gemeente Gemeente, MRA Noord	2017-2018 Geen aanvullende kosten Ambtelijke inzet

⁴⁰ Resultaten Gemeente Waterland KSO 2016

⁴¹ Resultaten Gemeente Waterland KSO 2016

Op basis van o.a. peiling onder inwoners, resultaten KSO 2016, regionaal detailhandelsbeleid Provincie Noord-Holland en Detailhandelsbeleid stadsregio Amsterdam.		
---	--	--

5.4 Vergroten van de mogelijkheden voor MVO

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) staat bij de gemeente Waterland hoog in het vaandel. De grote betrokkenheid van de ondernemers actief in de gemeente biedt kansen voor verdere ontwikkeling van MVO in de gemeente. Uit de gesprekken met ondernemers in de gemeente bleek echter dat de mogelijkheden op het gebied van MVO voor veel ondernemers onbekend zijn en zoals een van de ondernemers opmerkte: “onbekend, maakt onbemind en ongebruikt”.⁴²

Potentie MVO

Maatschappelijk verantwoord ondernemen – ook wel sociaal ondernemen – is een vorm van ondernemen waarbij de ondernemer tegelijkertijd een bijdrage levert aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken op het gebied van gezondheid, participatie en/of milieu. Hierbij kan gedacht worden aan bedrijven die op sociaal maatschappelijke toegevoegde waarde hebben door mensen in dienst te nemen met een afstand tot de arbeidsmarkt of een bijdrage leveren aan verduurzaming door te investeren in zonne-energie. Uit een onderzoek van Social Enterprise NL uitgevoerd in 2014 bleek dat er nog veel ‘maatschappelijke’ winst gehaald kan worden door de overheid in het stimuleren van sociale ondernemers. De gemeente in het specifiek kan hier onder meer faciliterend en stimulerend in optreden.⁴³ Op het gebied van MVO heeft de gemeente zelf een voorbeeldfunctie door MVO in haar eigen beleid te waarborgen.

Tijdens de brainstormavond voor ondernemers kwam naar voren dat de (subsidie-)mogelijkheden op het gebied van MVO voor ondernemers niet altijd duidelijk zijn. De behoefte tot betere informatievoorziening op dit gebied werd meerdere malen aangekaart.

Duurzaamheid

Duurzaamheid wordt in de Omgevingsvisie beschreven als een van de kernwaarden van de gemeente Waterland.⁴⁴ Het college acht de overgang van een lineaire economie naar een retoureeconomie cruciaal voor het bereiken van duurzame welvaartsgroei. De gemeente heeft de ambitie om in 2050 energieneutraal te zijn door alleen nog energie van hernieuwbare bronnen te gebruiken. In de duurzaamheidsagenda 2015-2018, die werd vastgesteld in mei 2015, is onder andere gekeken naar mogelijkheden voor de gemeente om duurzaamheid onder lokale ondernemers te versterken. Diverse projecten op het gebied van energiebesparing en duurzame energie dragen bij aan een economische spin-off voor het lokale bedrijfsleven. Bedrijven die de ambitie hebben om te verduurzamen worden hierin aangemoedigd aan de hand van bijvoorbeeld, subsidies voor groene daken of zonnepanelen.⁴⁵

⁴² verslag brainstormavond

⁴³ <https://www.social-enterprise.nl/files/9514/4181/6367/Iedereen-Winst-samen-met-de-overheid-naar-een-bloeiende-social-enterprise-sector-digitaal.pdf>

⁴⁴ Omgevingsvisie Waterland 2030, Gemeente Waterland

⁴⁵ Duurzaamheidsagenda gemeente Waterland 2015-2018 – 2015, mei 2015

Aandachtspunten

- Betere informatievoorziening MVO voor ondernemers
- Mogelijkheden op gebied van MVO onder de aandacht brengen bij ondernemers
- Koppeling sociaal domein / economie

Activiteiten/initiatieven	Partijen	Planning/kosten
1. Zichtbaarheid (subsidie)mogelijkheden op gebied van MVO middels Infoloket MVO op de website Doel: Betere informatievoorziening MVO voor ondernemers De gemeente stelt ondernemers actief op de hoogte van de (subsidie)mogelijkheden op het gebied van MVO. De informatie kan worden verzorgd op de website van de gemeente en worden aangemoedigd door een MVO rubriek op te nemen met een inspirerende casus van een MVO ondernemer in Nederland.	Trekkersrol gemeente Gemeente	2017 Q2
2. Onderzoeken mogelijkheid om in gemeente accountmanagement vanuit het sociaal domein te verbinden met het EZ Doel: Interne afstemming over accountmanagement richting ondernemers. Geïntegreerde aanpak op gebied van economie en sociaal domein.	Verbindende rol gemeente Interne afstemming afdelingen gemeente	2017 Q3 Kosten n.t.b.
3. Inspiratiesessie MVO Doel: MVO onder de aandacht brengen bij ondernemers Een sessie waar ondernemers uit Waterland die zich actief in MVO hun ervaringen delen met andere ondernemers.	Faciliterende rol gemeente Gemeente, OVW	2017 Q4 Kosten n.t.b.
4. Inzetten voor MVO versterking in MRA Noord verband Doel: Regionaal MVO in de regio versterken Mogelijkheden tot samenwerking op de volgende gebieden onderzoeken: 1. Regionaal participatieloket en participatiemakelaar 2. Jaarlijkse verkiezing drie duurzaamste ondernemers	Trekkersrol gemeente Gemeente, MRA Noord	2017-2018

Bijlagen

Bijlage 1 – Regionale kaders

In deze bijlage wordt kort stil gestaan bij de bestaande economische speerpunten in de belangrijkste regionale structuren waar de gemeente Waterland deel van uitmaakt(e).

Noord-Holland – Duurzame, vernieuwende en ondernemende economie

In de provincie Noord-Holland valt de gemeente Waterland onder de Regio groot-Amsterdam. In de provincie is deze regio de grootste deeleconomie met een (groeïend) aandeel van ongeveer 66,7% van het BNP. Groeiende economische sectoren in de deelregio zijn vrije tijd, horeca en zakelijke dienstverlening. Dalende economische sectoren zijn onder andere de industrie en de agrarische sector.⁴⁶

Economie speelt een belangrijke rol in het collegeakkoord van de Gedeputeerde Staten. De ambitie is om Noord-Holland de economische motor van Nederland te laten worden door de economie op duurzame wijze te stimuleren. In het strategisch beleidskader economie formuleert de provincie drie richtinggevende principes voor de economie: ondernemerschap, vernieuwing en duurzaamheid. Om ruimte te geven aan de drie kernprincipes is een aantrekkelijk, duurzaam en concurrerend vestigingsklimaat van belang. Op basis van de kernprincipes zijn de volgende speerpunten geformuleerd:⁴⁷

1. Aantrekkelijke en duurzame werklocaties
2. Goede bereikbaarheid
3. Een veerkrachtige arbeidsmarkt
4. Een sterk innovatieklimaat
5. Uitstekende digitale infrastructuur
6. Aantrekken van internationale bedrijven
7. Een sterke en duurzame agrosector

Metropool Regio Amsterdam - MRA

De gemeente Waterland maakt samen met 31 andere gemeente deel uit van de economische topregio Metropoolregio Amsterdam (MRA), tot 2007 bekend als Noordvleugeloverleg. De MRA omvat een gebied van ongeveer 2,4 miljoen inwoners. In Nederland staat de MRA bekend een topregio vanwege de brede economische structuur. Internationaal heeft de MRA ook een sterke positie vanwege de aanwezige economische groeisectoren op het gebied van onder andere financiële en zakelijke dienstverlening en kennissector.

⁴⁶ Noord-Holland duurzaam, vernieuwend en ondernemend. Strategisch Beleidskader Economie provincie Noord-Holland.

⁴⁷ Noord-Holland duurzaam, vernieuwend en ondernemend. Strategisch Beleidskader Economie provincie Noord-Holland.

De MRA heeft de ambitie om zich in Europa nog sterker te profileren en heeft als doel om tot de top van 5 van Europese topregio's te behoren. Om dit te bereiken hebben de deelnemende gemeenten een langtermijnvisie opgesteld in 2007; Ontwikkelingsbeeld 2040. Het toekomstbeeld van de MRA is om een regio te ontwikkelen met 'compacte steden in een voor recreanten aantrekkelijk landschap waarin een infrastructureel netwerk de kernen met elkaar, het landschap en de rest van de wereld verbindt. Kortom een 'samenhangend stedelijk en ruimtelijk systeem waarbinnen mensen wonen, werken en recreëren'.⁴⁸

De Amsterdam Economic Board (AEB) is binnen de MRA onder andere verantwoordelijk voor de strategische agendering van economische thema's. De board richt zich op de versterking van samenwerking, innovatie en economische groei van de MRA door een link te leggen tussen de triple helix; het bedrijfsleven, overheden en kennisinstellingen. In de AEB wordt getracht antwoord te vinden op de grootstedelijke uitdagingen waar de regio mee wordt geconfronteerd. De AEB focust zich in haar activiteiten op de volgende punten:⁴⁹

1. Circulaire economie
2. Digitale connectiviteit
3. Gezondheid
4. Mobiliteit
5. Talent voor de toekomst

Een belangrijke onderscheidende kwaliteit van de MRA is de diversiteit van de regio, waarin zowel stedelijke als gebieden als groenblauwe landschappen aanwezig zijn. De MRA is er in haar beleid dan ook op gericht om deze onderscheidende kenmerken te behouden. Dit heeft gevolgen voor de uitbreidingsmogelijkheden van steden in de regio, zoals Amsterdam, die beperkt zijn om de groene grenzen te bewaken.

Gezamenlijk hebben de 32 overheden vertegenwoordigd in de MRA een ruimtelijk economische agenda opgesteld voor de komende vier jaar (2016-2020). Het doel van deze agenda en de vastgestelde acties is om gezamenlijk in te spelen op een veranderende wereld. In deze agenda zijn zeven ontwikkelrichtingen geformuleerd :⁵⁰

1. Ruimte geven aan wonen en werken – Via uitleglocaties Almere, bij Amsterdam (IJburg2) en in de Haarlemmermeer.
2. Slimmer en innovatiever werken – Aantrekken startende ondernemers, kenniswerkers en studenten
3. De leefkwaliteit verbeteren – Behoud van cultuur en landschappen die prettig leven in de MRA mogelijk maken.
4. Transitie naar een schone economie - Afhankelijkheid van externe energieleveranciers verkleinen en inzetten op eigen duurzame ontwikkeling van grondstoffen
5. Beter verbinden – Bereikbaarheid tussen de verschillende woon en werkkernen benutten

⁴⁸ Samenvatting MRA Agenda

⁴⁹ <https://www.amsterdameconomicboard.com/over-de-board>

⁵⁰ MRA Actie Agenda samenvatting

6. Klimaatbestendig maken – De MRA moet klimaatbestendig blijven om inwoners en bedrijven aan te trekken
7. De MRA wendbaar maken – ruimte bieden aan experimenteren, innoveren en improviseren. De MRA flexibel maken door onder andere bestemmingsplannen flexibeler te maken.

De grote en diversiteit van de deelnemende gemeenten aan de MRA heeft ertoe geleid dat de regio is opgeknipt in kleinere regio's en samenwerkingsverbanden. Waterland behoort tot de MRA subregio Zaanstreek-Waterland. De gemeente Waterland heeft al afspraken gemaakt met andere gemeenten om gezamenlijk beleid op te pakken in een zogenaamde kernregio, waarvan er vijf zijn in de MRA. Het doel van de samenwerking, waarbij in totaal acht gemeenten betrokken zijn, is om de bestuurskracht te vergroten. Momenteel wordt een regionaal-economische visie opgesteld door de sub-regio waarbij de afspraken gemaakt en de ambities geformuleerd op MRA niveau specifiek worden toegespitst op de acht gemeenten binnen de regio Zaanstreek-Waterland, ook wel bekend als de MRA Noord.

Intergemeentelijk Samenwerkingsorgaan Waterland - ISW

Waterland maakte tot kort deel uit van het Intergemeentelijk Samenwerkingsorgaan Waterland (ISW). Taken die eerst werden opgepakt in ISW verband zullen nu door de gemeenten in de regio MRA Noord worden opgepakt. Momenteel vindt de taakverdeling en de concrete invulling van die samenwerking nog plaats.

De voormalige ISW gemeenten maken allemaal MRA en door krachten in kleinere samenwerking te bundelen trachten ze hun kracht en kernkwaliteiten in MRA verband sterker te vertegenwoordigen. De ISW gemeenten hebben gezamenlijk een Regiovisie 2040 'Vitaal met karakter' opgesteld, waarin ook de visie van de regio op het gebied van economie en toerisme ter sprake komt.

Hoofdrichting van de ISW is een streven naar 'Waterland +'; een duurzame vitale regio met een herkenbaar eigen karakter. Het behoud en waar mogelijk versterking van het authentieke karakter van het landelijk gebied van de regio staat hierin voorop, maar wel met de 'noodzakelijke sociaal-economische en infrastructurele impulsen' om vitaliteit in de kernen te behouden en verbonden te blijven met de MRA. Onderliggende punten die raken aan de economie en het toerisme zijn:

- Door ontwikkelen vormen toerisme en recreatie die passen in aard en schaal van de regio en stimulering van kleinschalig en voornamelijk extensieve vormen van recreatie en toerisme
- Aantrekkelijk en toegankelijk gebied blijven voor de stedeling. Mogelijke vorming van metropolitaans park.
- Behoud sociaaleconomische vitaliteit van de kernen zonder het authentieke karakter aan te tasten
- Creativiteit in het bedenken van nieuwe ruimtelijke functiecombinaties in transformatiegebieden of – locaties (innovatieve bedrijvigheid)
- Voortdurend streven naar duurzame en klimaatbestendige oplossingen

In de regiovisie wordt het thema creatie van werkgelegenheid hoog op de agenda geplaatst om de scheve woonwerkbalans tegen te gaan. Het concept 'Waterlands werken' moet zich richten op nieuwe groeisectoren in

andere werkmilieus dan de traditionele bedrijfsterreinen; zoals de transformatie van de functie het Galgeriet in Monnickendam van bedrijfsterrein naar wonen en recreatie.⁵¹

Stadsregio / Vervoersregio

Tot verkort behoorde de gemeente Waterland tot de Stadsregio (SRA). De 15 gemeenten die onderdeel uitmaakte van dit bestuurlijk samenwerkingsverband werkten onder andere samen op het gebied van economie en toerisme. In 2016 werd door de deelnemende gemeente nog een Detailhandel visie opgesteld.

De stadsregio werd na 10 jaar opgeheven en begin 2017 vervangen door de Vervoerregio Amsterdam. Binnen dit samenwerkingsverband werken dezelfde gemeenten samen op het gebied van infrastructuurverbetering voor auto, ov en fiets. Samenwerking op het beleidsterrein economie wordt nu georganiseerd binnen de (deelregio's van de) MRA. Ondanks dat economie niet meer direct op de agenda staat hebben de afspraken die in dit samenwerkingsverband genomen worden met betrekking op het onderwerp bereikbaarheid. Indirect heeft dit invloed op de economische ontwikkeling van Waterland.⁵²

⁵¹ Regiovisie Waterland 2040

⁵² <https://www.ovmagazine.nl/2017/01/stadsregio-amsterdam-is-nu-vervoerregio-1126/>

Bijlage 2 – Gesprekspartners

Bedrijf	Contactpersoon
Anne & Co	Anne Le Gloahec
Bakkerij Gutter	Greetje Gutter
Bureau MVO	Miranda van Oostrum
Hakvoort Shipyard	Albert Hakvoort
Hotel van der Valk Volendam	Mireille Ortiz
LTO Noord – Afdeling Groot Waterland	Johan van Oskam (secretaris)
LTO Noord – Afdeling Groot Waterland	Frans Lubrecht
MKB Nederland	Dolf Kloosterziel
Schaatsbergen Advies	Chris Schaatsbergen
OVW	Bas van Baarsen
VOWA	Piet Hein Debets
ZagZag	Peggy Wijtzes

Bijlage 3 - Verslag brainstormavond ondernemers 7 maart 2017

Aanwezigen

Hanneke Abma (Nimobroek), Bas van Baarsen (OVW), Frank Dutman (Bierderij Waterland), Greetje Gutter (Bakkerij Gutter), Kees Gutter (Bakkerij Gutter), Annaloes Herderschee (Gemeente Waterland, trainee EZ), Jean van der Hoeven (Gemeente Waterland, Wethouder) Kristian Kieft (Bierderij Waterland), Janine Klein (Spelvaut taal & tekstbureau), Peter Kock (OVW), Martin Koole (Loon- en Maaibedrijf de Struunhoeve BV), Annelies Maarleveld (Broeker bootverhuur), Julian Oosterloo (Juwelier), Chris Oosting (Chris Oosting Makelaardij), Gerrit Oosting (Absoluut), Antje van Oostrom, Miranda van Oostrom (Bureau MVO), Frank Ratelband (technisch avond voorzitter), Cor Roos (Leguit+Roos), Willem Slot (van Geemen), Dirk Spronk (Keurslager Dirk Spronk), Lea Sterenborg-Pinxt (Rabobank Waterland en omstreken), Lucie van Vliet (Gemeente Waterland, bestuurssecretariaat), Martin de Wit (Kleingouw), Jos de Wolf (COMBI bv), Eelke Veldman (Bril&Lens), Jan Zetsema (Jachthaven Waterland), Sombroek DHZ.

Programma avond

19.30-19.50	Inleiding avond
19.50-20.00	Brainstormblok 1
20.00-20.10	Brainstormblok 2
20.10-20.20	Brainstormblok 3
20.20-20.40	Plenaire terugkoppeling uitkomsten
20.40-20.50	Brainstormblok 4
20.50-20.55	Plenaire terugkoppeling
20.55-21.00	Afsluiting avond

Onderwerpen/centrale vragen

- Hoe kan de gemeente de mogelijkheden voor het MVO vergroten?
- Wat zou voor u het ondernemen in de omgeving makkelijker maken?
- Hoe kan de gemeente de gemeentelijke dienstverlening verbeteren?
- Overige suggesties/vragen EA

Verslag van de avond

De voorzitter opent de avond met een korte voorstelronde en geeft daarna het woord aan de wethouder Economische Zaken, Jean van der Hoeven. De wethouder licht kort het proces, de aanleiding en het doel van de bijeenkomst toe.

- o Doel bijeenkomst: Reden voor de organisatie van de brainstormbijeenkomst is de economische agenda 2017-2018 die momenteel wordt opgesteld door de gemeente. Hierin worden de prioriteiten op het gebied van economie voor de periode 2017-2018 opgenomen en uitgewerkt in concrete acties.
- o Aanleiding bijeenkomst: De economische agenda is aangekondigd in het collegeprogramma 2014-2018 "Samen aan de slag voor een mooi Waterland". Het doel is om te kijken hoe de gemeente Waterland *economisch vitaal* kan blijven en op welke manier de gemeente hieraan kan bijdragen.
- o Op basis van literatuuronderzoek en gesprekken met verschillende ondernemers in de gemeente is een eerste opzet met economische speerpunten gemaakt. Deze speerpunten zullen in de brainstromsessie – in de vorm van vragen – aan de orde komen. Daarnaast is er aan het einde van de avond ruimte om onderwerpen aan te kaarten die niet in de vragen gedekt zijn.

Na de inleiding van de wethouder bespreekt de voorzitter kort het proces waarna de drie verschillende tafels gedurende een halfuur met de vragen (elke vraag 10 minuten) aan de slag gaan.

Na een korte pauze volgt een plenaire bespreking van de resultaten per vraag. In de bijlage zijn de uitkomsten per vraag opgesomd.

Hoe kan de gemeente de mogelijkheden voor het MVO vergroten?

Ondernemers geven aan dat de kansen die er zijn op het gebied van MVO meer benut kunnen worden. Hierbij kan worden gedacht aan duurzaamheid, maar ook de tewerkstelling van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in lokale ondernemingen. De gemeente kan hier volgens de ondernemers actiever in optreden door de mogelijkheden op het gebied van MVO meer bekend te maken onder ondernemers (betere informatievoorziening middels bijv. Informatieloket, ook op gebied van subsidies of databank om vacaturehouders/sollicitanten te verbinden). Bij een deel van de ondernemers zijn de mogelijkheden niet bekend en “onbekend maakt onbemind en ongebruikt”. Meer zichtbaarheid van de intercedent van de gemeente of de aanstelling van een accountmanager kan de mogelijkheden zichtbaarder maken voor ondernemers. Daarnaast merkt iemand op dat de gemeente ook creatiever kan zijn bij de inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt door bijvoorbeeld te kijken naar de mogelijkheid mensen op projectbasis in te zetten i.p.v. vaste aanstelling. Hierdoor zal het voor (kleine)ondernemers makkelijker worden om mensen tijdelijk aan te nemen.

Er wordt opgemerkt dat MVO begint bij de gemeente zelf en wel bij het inkoopbeleid. Door lokaal zaken te doen zullen lokale ondernemers zich nog meer inzetten voor de maatschappij (“sponsors komen nooit van ver”). Inkooptrajecten kunnen door de gemeente ook in stukken gehakt worden zodat lokale ondernemers meer de mogelijkheid hebben om mee te doen in een aanbesteding.

Wat zou voor u het ondernemen in de omgeving makkelijker maken?

Ondernemers wijzen herhaaldelijk op het belang van een goede (tijdelijke) parkeergelegenheid door middel van de invoer van een blauwe zone in de binnenstad of de aanleg van nieuwe parkeerplekken buiten de binnenstad. Andere zaken die naar voren komen zijn:

- Versterken van de ondernemers die er al zijn, maar ook het faciliteren van nieuw ondernemerschap.
- Noodzaak voor bedrijven om fysiek te groeien. Gevaar bestaat anders dat grote bedrijven die voor veel werkgelegenheid zorgen wegtrekken buiten de gemeentegrenzen. Aanleg bedrijfslocaties.
- Samenwerking is van belang, maar je moet er wel samen aan werken

Hoe kan de gemeente de gemeentelijke dienstverlening verbeteren?

Een paar ondernemers geven aan dat de gemeentelijke dienstverlening versterkt kan worden door meer aandacht te besteden aan “hoe het wel kan” i.p.v. “dat het niet kan”. Ambtenaren moeten professioneel en lokaal betrokken zijn. Sommige ondernemers geven aan behoefte te hebben aan kortere lijnen in het contact met de gemeente. Daarnaast wordt meerdere malen gewezen op het belang van duidelijkheid voor ondernemers, de noodzaak voor de gemeente om sneller knopen door te hakken zoals op het gebied van bedrijventerreinen, werkzaamheden bij de haven, de komst van een nieuw hotel of woningbouw.

Sommige ondernemers geven aan het vertrouwen in de gemeente te missen. De organisatie van avonden waarbij ondernemers worden betrokken bij nieuwe plannen of initiatieven (met terugkoppeling!), een 'lokaler' inkoopbeleid en duidelijkheid in besluiten en (transparantie in) communicatie worden genoemd als manieren om dat gebrek aan vertrouwen te herstellen en draagvlak te creëren.

Overige suggesties/aanvullingen

- Het grootste gedeelte van de kleine economie in Waterland draait om detailhandel. Meer erkenning voor detailhandel is noodzakelijk.
- Toerisme is belangrijk voor de economie in Waterland en moet onderdeel worden van de visie.
- De Economische Agenda moet concreet stuk worden waar de gemeente actief mee aan de slag gaat.
- In de Economische Agenda moeten ook acties worden benoemd voor de (midden)lange termijn die door het volgende college mee kunnen worden genomen.
- Suggestie om over een halfjaar weer een avond te organiseren om terug te kijken op deze avond en te evalueren wat er met de genoemde punten is gedaan.

De wethouder vat kort de belangrijkste punten die per onderwerp naar voren zijn gekomen samen. Hij bedankt de ondernemers voor hun inbreng. Waterland is een bijzonder gebied en dit heeft consequenties voor de mogelijkheden voor ondernemers, maar de wethouder geeft aan de punten die naar voren zijn gekomen zoveel mogelijk mee te nemen in de vorm van concrete acties en de agenda. Naar verwachting wordt de economische agenda eind maart behandeld in het college en daarna ter informatie doorgestuurd naar de raad. De aanwezigen zullen hier t.z.t. over worden geïnformeerd per email door Annaloes.

Resultaten brainstorm

Wat zou voor u het ondernemen in de omgeving makkelijker maken?

1. Betaalbare kleinere bedrijfunits voor zzp-ers in de bouw
2. Bied ruimte om te ondernemen in Waterland
3. Evenementen zijn een belangrijke economische pijler en moeten niet tegengewerkt, maar geënthousiasmeerd worden
4. Meer promotie van Monnickendam in Purmerend & Amsterdam d.m.v. B.V. Billboards
5. Maak opdrachten kleiner zodat meer ondernemers hier werk vinden
6. Duidelijke visie op zaken; detailhandel, kantoren et cetera / concreter maken
7. Overzichtelijk en duidelijk in beleid en afspraken
8. Zeggen hoe de vlag ervoor staat; wat is nu de status van de super? Wel of geen bezwaar?
9. Hak knopen door
10. Knopen door hakken
11. Koop nog lokaler in! En gun nog lokaler!
12. Meer bedrijfsruimte / Opslagmogelijkheden
13. Heb vertrouwen in de lokale ondernemer!
14. Meer winkeldeuren in de binnenstad. Stimulus met BV starters subsidie
15. Meer aansluiting jachthavens bij de binnenstad
16. Binnenhaven Prooyen maak deze passanterhaven
17. Meer aansluiting jachthavens bij de binnenstad
18. Agenda volt na visie, maar visie is al in de maak? Verkeerde volgorde?
19. Duidelijke visie van de gemeente naast globale visie
20. Woningen bouwen
21. Parkeergelegenheid; vooral kort parkeren
22. Parkeren!
23. Meer parkeerlocaties buiten het centrum faciliteren / binnen blauwe zone
24. Maak ons bereikbaar en zorg voor kort parkeren
25. Beter parkeerbeleid; kort parkeren, lang parkeren, mooie routing van lang parkeren naar centra

26. Toerisme onderdeel economische agenda maken
27. Meedenken en creatief worden (Niet mierenneuken)
28. Minder regels, geen gemeentelijke lasten, kortere procedures, meer duidelijkheid, flexwerkplekken, verzamelkantoor, betere bereikbaarheid
29. Kortere lijnen van de gemeente naar de ondernemers

Hoe kan de gemeente mogelijkheden voor MVO vergroten?

1. Sponsors komen bijna nooit van ver. Dus gun lokale ondernemers (sponsors) het werk.
2. Sta open voor duurzaam i.p.v. goedkoop. Laat ondernemers meedenken!
3. Werkgroep WSP
4. Door plaatselijke bedrijven werken te geven, kunnen ze lokaal sponsoren. MVO!
5. Geen woorden, maar daden
6. Participatieloket, duurzaamste 3 ondernemingen Waterland
7. Kiezen + planning / wettelijke verplichtingen / toegankelijkheid
8. Overzicht bedrijven: mogelijkheden (participatiewet), basis vrijwilligers Waterland, menukaart/toolkit, inventarisatie subsidiemogelijkheden
9. Goed inzichtelijk maken mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt / subsidiemogelijkheden voor participatiewet inzichtelijk / intercedent voor vraag / aanbod
10. Eigen ondernemers binnen Waterland genereren
11. WSP meer daadkracht. Mensen met achterstand naar de arbeidsmarkt meer te stimuleren om weer deel te nemen (zeer moeizaam nu)
12. Infoloket voor MVO-arbeid / subsidiemogelijkheden
13. Gemeente kan checklist algemeen MVO publiceren voor awareness alle onderdelen MVO
14. Toegankelijk maken van pool van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt via 'loket' + regelgeving / potjes inzichtelijk maken
15. Uitzendbureau per project (banenpool)
16. Vastgesteld % van de opdracht retour naar de plaatselijke onderneming
17. Duurzaamheid
18. Duurzaam: inzichtelijk maken subsidies / subsidies verstrekken / beleid op verduurzamen bouw, nul op de meterbouwen / versoepelen vergunningenbeleid / competitie voor duurzaam ondernemen
19. Arbeidsmarkt – maak gebruik van kansen
20. Besteed bewust aan > lokale ondernemingen kansen en mogelijkheden geven
21. Aanbesteding: splits kostprijs in kleinere stukken waardoor lokale ondernemer kan meedoen

Hoe kan de gemeente de gemeentelijke dienstverlening verbeteren?

1. Zakelijk afval in eigen gemeente kunnen wegbrengen
2. Zoeken naar oplossingen in het bestemmingsplan
3. Extern informatie inhuren (vakkennis), bijv. Provincie
4. Investeren in vakkennis
5. Investeren in professionaliteit
6. Commerciële instelling van de Gemeente
7. Handhaven
8. Parkeren – blauwe zone
9. Parkeren Schapenwei. Blauwe zone in de binnenstad
10. Precario belasting afschaffen
11. Open staan voor verandering
12. Het zou kunnen als... i.p.v. nee
13. Inzicht in klachten / onderzoek / thema's / rol van de gemeente duidelijk maken / communicatie
14. Besluiten nemen
15. Knopen doorhakken!
16. Sneller knopen doorhakken, minder doorschuiven
17. Vertrouwen en duidelijkheid
18. Meer advies bij vergunningaanvraag
19. Dienstverlening verbeteren; nu zoeken ambtenaren naar argumenten om nee te zeggen, ambtenaren moeten meer geven tijdens ondernemersbijeenkomst, ambtenaren moeten beter lokaal bekend zijn, politiek moet beslissingen nemen.
20. Onafhankelijk onderzoek onder ondernemers, tijdige en volledige informatievoorziening, opener communiceren, commerciële qua openingstijden

Bijlage 4 – Aanbevelingen (midden-) lange termijn

Activiteiten/initiatieven	Partijen	Planning/kosten
1. Onafhankelijk onderzoek dienstverlening onder ondernemers Doel: Inzicht krijgen in de belemmeringen die (startende) ondernemers in Waterland ervaren. Specifiek onderzoek naar de dienstverleningsbehoeften van de ondernemers in de gemeente, naast meer algemene onderzoek van MKB Nederland (Vriendelijkste gemeente van Nederland).	Trekkersrol gemeente	
2. Wensen ZZP-ers in beeld brengen Doel: Inzicht krijgen in de behoeften van de ZZP-ers in de gemeente Waterland. Specifiek onderzoek naar de (dienstverlenings-) behoeften van de grote groep ZZP-ers in de gemeente.	Trekkersrol gemeente (evt. stagiair)	
3. Peiling onder inwoners over specifieke behoefte detailhandel Doel: Inzichtelijk maken welke ontwikkelingen op het gebied van detailhandel door inwoners als wenselijk/onwenselijk worden beschouwd. Peiling kan worden gedaan aan de hand van een onderzoek (uitgevoerd door bijvoorbeeld door student).	Trekkersrol gemeente Evt. in samenwerking met MKB Nederland	
4. Volledig digitaliseren van de vergunningendienstverlening Doel: Faciliteren van ondernemers door te waarborgen dat zij snel vergunningen digitaal aan kunnen vragen. Belangrijke voorwaarde: gebruiksvriendelijk.	Trekkersrol gemeente	
5. Duurzaamheid verankeren in het gemeentelijk (economisch) beleid Doel: versterken MVO (op ecologisch gebied) De gemeente beschikt niet over een afdeling duurzaamheid.	Trekkersrol gemeente	
6. Economische agenda jaarlijks herzien/evalueren Doel: Actualiseren beleidsaccenten op het gebied van economie.	Trekkersrol gemeente	

Van belang om dit in goed overleg met de ondernemers in Waterland. Indien mogelijk opstellen onderwerpen/acties per cluster.		
7. Draagvlakpeiling oprichting Bedrijven Investeringszone (BIZ) 't Spil/Zuideinde Monnickendam Doel: Ondernemers verbinden Via een BIZ kunnen ondernemers gezamenlijk in activiteiten op gebied van bijvoorbeeld bereikbaarheid of aantrekkelijkheid. De peiling van de behoefte kan worden meegenomen in een van de lopende onderzoeken ondernemers, zoals het onderzoek naar dienstverlening (zie speerpunt 2).	Faciliterende rol gemeente Gemeente, OVW	
8. Onderzoeken mogelijkheden Pop up stores Doel: Tijdelijke invulling van leegstaande (winkel)panden.	Trekkersrol gemeente	

Bijlage 5 - Resultaten KSO 2016 gemeente Waterland

Consumentenbestedingen detailhandel

Inwoners:

17.300

Benchmark:

**GEMEENTEN
10.000 - 20.000**

Dagelijkse artikelen

(zoals levensmiddelen en drogisterijartikelen)

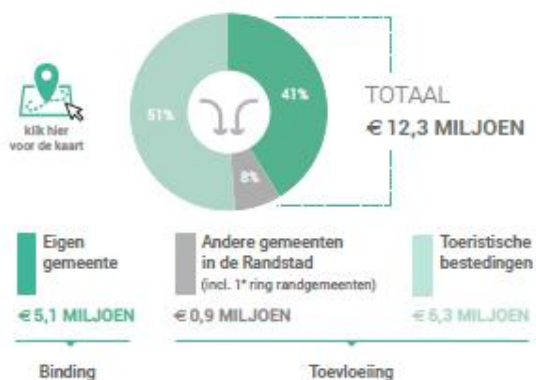
Waar komen bestedingen in de gemeente vandaan?

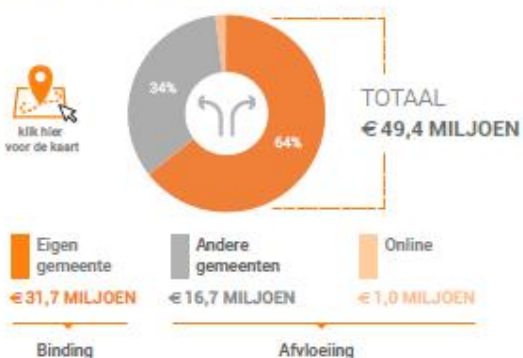
Niet-dagelijkse artikelen

(zoals mode & luxe, vrije tijd en in en om het huis)

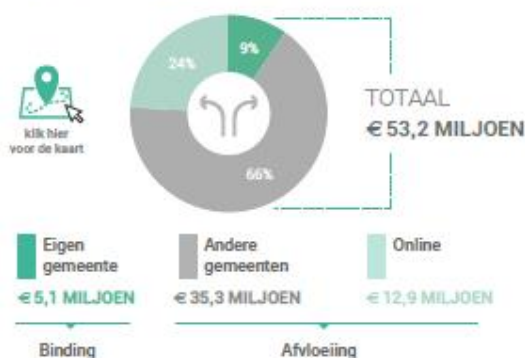
Waar komen bestedingen in de gemeente vandaan?

Waar gaan bestedingen van inwoners naar toe?

Waar gaan bestedingen van inwoners naar toe?

Vergelijking	gemeente 2016	gemeente 2011	benchmark 2016
Koopkrachtbinding	64%	55%	75%
Afvloeiing offline	34%	44%	23%
Afvloeiing online	2%	1%	2%
Aandeel toevloeiing in totale bestedingen*	29%	11%	14%

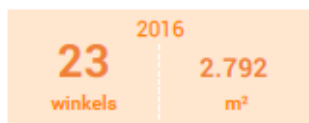
* (excl. toeristische bestedingen)

Vergelijking	gemeente 2016	gemeente 2011	benchmark 2016
Koopkrachtbinding	9%	11%	23%
Afvloeiing offline	66%	79%	56%
Afvloeiing online	24%	11%	22%
Aandeel toevloeiing in totale bestedingen*	16%	17%	40%

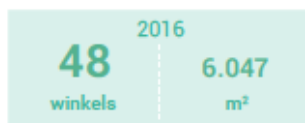
* (excl. toeristische bestedingen)

Winkelaanbod (Bron: Locatus)

Dagelijkse artikelen

Niet-dagelijkse artikelen

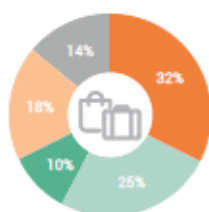

Leegstand

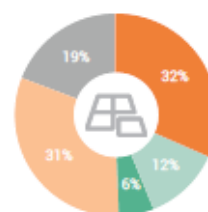

Leegstandspercentage: leegstand / (totale winkelaanbod + leegstand)

Verdeling winkels naar branche

Verdeling m² naar branche

Vergelijking

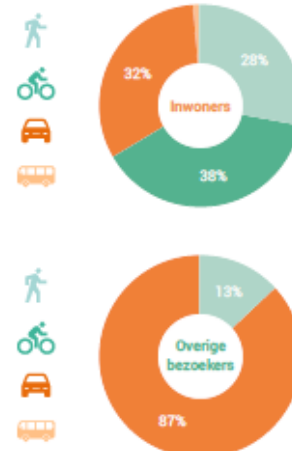
	Aantal winkels per 1.000 inwoners	dagelijkse artikelen	1,3	1,5	1,5
	Aantal winkels per 1.000 inwoners	niet-dagelijkse artikelen	2,8	2,9	3,5
	Aantal winkelmeters per 1.000 inwoners	dagelijkse artikelen	161 m²	170 m²	315 m²
	Aantal winkelmeters per 1.000 inwoners	niet-dagelijkse artikelen	350 m²	394 m²	866 m²

Waardering en vervoermiddel

Rapportcijfers winkelvoorzieningen

	inwoners	overige bezoekers	totaal	benchmark
Totaal oordeel	7,3	-	7,3	7,7
Winkelaanbod	6,3	-	6,4	7,2
Sfeer en uitstraling	6,9	-	6,9	7,3
Veiligheid	7,9	-	8,0	7,9
Netheid (schoonmaak/onderhoud)	7,6	-	7,7	7,8
Parkeermogelijkheden auto	6,6	-	6,7	7,7
Parkeertarieven auto	9,1	-	9,0	8,7
Stallingsmogelijkheden voor de fiets	6,6	-	6,7	7,7
Bereikbaarheid per auto	7,6	-	7,7	8,1
Bereikbaarheid per openbaar vervoer	7,5	-	7,6	6,5
Bereikbaarheid per fiets	8,4	-	8,4	8,6
Horeca-aanbod	6,2	-	6,2	6,9
Evenementen	5,6	-	5,7	6,4
Faciliteiten bijvoorbeeld wc, wifi, afhaalpunt, bankjes	4,8	-	5,1	6,2

Vervoermiddel

Consumentenbestedingen detailhandel

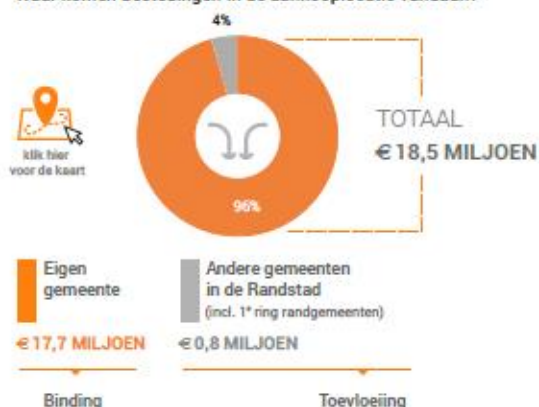
Type aankooplocatie:
Ondersteunend

Omvang:
tot 2.500 m²

Dagelijkse artikelen

(zoals levensmiddelen en drogisterijartikelen)

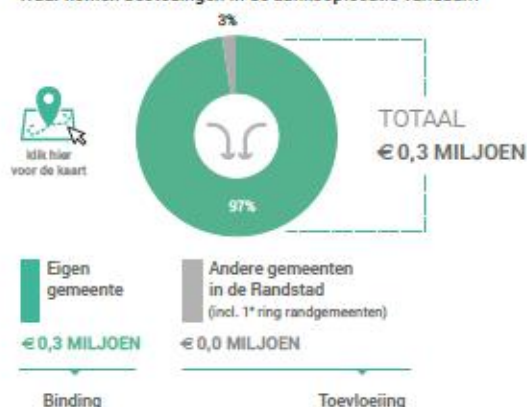
Waar komen bestedingen in de aankooplocatie vandaan?

Niet-dagelijkse artikelen

(zoals mode & luxe, vrije tijd en in en om het huis)

Waar komen bestedingen in de aankooplocatie vandaan?

Bestedingen per branche (excl. toeristische bestedingen)

Economisch functioneren

Dagelijkse artikelen

Vergelijking	locatie 2016	locatie 2011	benchmark 2016
Aandeel bestedingen aankooplocatie in totale gemeentelijke bestedingen*	41%	66%	1%
Aandeel toevoeging in totale bestedingen aankooplocatie*	4%	7%	7%
Gemiddelde bestedingen per m ²	€14.587		€8.091

* (excl. toeristische bestedingen)

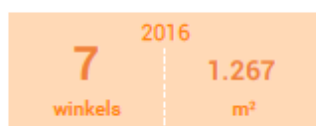
Niet-dagelijkse artikelen

Vergelijking	locatie 2016	locatie 2011	benchmark 2016
Aandeel bestedingen aankooplocatie in totale gemeentelijke bestedingen*	5%	16%	0%
Aandeel toevoeging in totale bestedingen aankooplocatie*	3%	6%	23%
Gemiddelde bestedingen per m ²	€3.823		€3.041

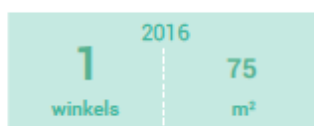
* (excl. toeristische bestedingen)

Winkelaanbod (Bron: Locatus)

Dagelijkse artikelen

Niet-dagelijkse artikelen

Leegstand

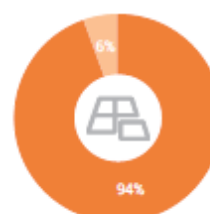

Leegstandspercentage: leegstand / (totale winkelaanbod + leegstand)

Verdeling winkels naar branche

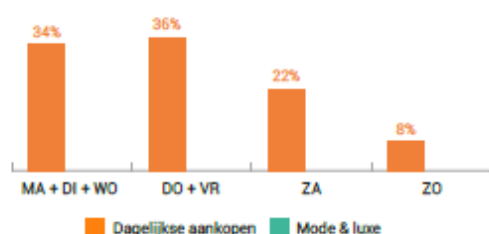

Verdeling m² naar branche

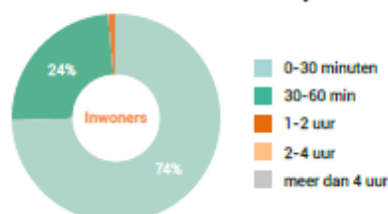

Bezoekkenmerken en waardering

Aankoopmomenten door de week

Verblijfsduur

Rapportcijfers winkelvoorzieningen

	inwoners	overige bezoekers	totaal	benchmark
Totaal oordeel	7,2	-	7,2	7,5
Winkelaanbod	6,6	-	6,5	7,0
Sfeer en uitstraling	6,4	-	6,5	7,0
Veiligheid	7,8	-	7,9	7,5
Netheid (schoonmaak/onderhoud)	7,4	-	7,4	7,4
Parkeermogelijkheden auto	6,8	-	6,9	7,5
Parkeertarieven auto	9,2	-	9,3	8,4
Stallingsmogelijkheden voor de fiets	5,8	-	5,9	7,4
Bereikbaarheid per auto	7,9	-	7,9	8,1
Bereikbaarheid per openbaar vervoer	7,9	-	7,9	7,4
Bereikbaarheid per fiets	8,2	-	8,2	8,6
Horeca-aanbod	5,1	-	5,2	5,9
Evenementen	4,0	-	4,0	5,1
Faciliteiten (bijvoorbeeld wc, wifi, afhaalpunt, bankjes)	3,6	-	3,9	5,4

Vervoermiddel

